

GRB BUNJEVACA KRMPOČANA

POKUŠAJ INTERPRETACIJE SIMBOLIKE BUNJEVAČKOGA GRBA

Enver LJUBOVIĆ
Vladimira Čopića 1
53270 Senj

Slika 1: Grb Bunjevaca Krmpočana iz molbe caru Rudolfu II. (Laszowski 1938:38-39)

Iz teksta prisege položene u hreljinskoj crkvi sv. Jurja 16. lipnja 1605. godine doznajemo da su u Liču postojale tri skupine doseljenika, i to uz najbrojnije Krmpočane, Vojnici i tzv. *Gvozdenu ljudi*, koji su se doselili iz zaleđa Zadra u Lič pokraj Fužina u Gorskom kotaru tijekom prve seobe Bunjevaca 1605. godine i druge seobe 1627. godine (Pavličević 1989:159-160). Oni se na prostor Liča naseljavaju uz suglasnost plemića Zrinskih, a njih prihvaća Julije Čikulin upravitelj imanja Zrinskih i odvodi ih u Hreljin, gdje polažu spomenutu prisegu vjernosti grofovima Zrinskim, kao svojim novim gospodarima, ali bez prihvaćanja bilo kakvih feudalnih obveza i davanja (Adamček 1980:533). Važan povijesni pisani dokument za razumijevanje ovih odnosa je molba vojnika *koji obitavaju u pustoši Like koja leži među gorama blizu turskog klanca*¹ kralju i caru Rudolfu II. (vladao od 1572. do 1611.) da ih zaštiti. Navedenu molbu potpisali su Damjan Krmpotić, vicekapetan u Liču zatim vojvoda Tadija Krmpotić, vojvoda Ivan Krnčević,

¹ Karoly 1890:242-243; u tekstu nije precizirano na koje se područje Like molba odnosi, već se navodi *znaju oni – veli povelja – da je taj kraj kao i Senj baština Frankopana, ali ovi ih ne mogu braniti od zulumata turskog.*

vojvoda Milašin Skorupović te vojvoda Radoje Pečanić s majorima, zastavnicima i vojnicima iz Liča. Oni se žale na grofove Zrinske i na upravitelje njihovih imanja, koji ih hoće pretvoriti u svoje kmetove, pa čak traže da se zbog prevare vrate u Tursku (Ibid.).

Oni za to mole cara i kralja, neka im o svom ugarskom kancelaru prema običajima zemlje izda povelju, koja će im zajamčiti slobodu, i neka im u toj povelji o privilegijama podari onakav grb, kakav je u molbenici naslikan (pa eto i ovdje priopćen). Taj je grb štit, uzduž prepolovljen, u desnome je crvenom polju prikazan svetu Gjuragj, a u lijevom, modrom, Sveti Ivan Krstitelj. (Karoly 1890:251)

U navedenoj molbi caru i kralju za dodjelu grbovnice oni objašnjavaju *da je Sveti Ivan Krstitelj njima pokazao i otvorio put u kršćansku zemlju* (Ibid.:250-251; Ljubović 2003:21).

Ratnički duh Krmporučana te način života i privređivanja povezujemo s likovima u grbu. Sveti Juraj u grbu Bunjevaca Krmporučana svetac je koji je bio vojni časnik i vitez, mučenik, zaštitnik vojnika, zemlje, usjeva, zelenila i stoke, ratara i pastira. Ovo nam objašnjava zašto je u njihovu grbu Sveti Juraj, kao i sveti Ivan Krstitelj, koji se također povezuje s pričama o doseljenu Bunjevaca Krmporučana i mogućem njihovu pokrštavanju.² *Na Ivanje su se u svim selima palili ivanjski krjesovi s osobitom pažnjom i posebnim obredom. Ta tradicija potječe iz davnine i povezana je s pričom o doseljenu Bunjevaca Krmporučana uz pomoć toga sveca, koji je, uostalom ucrtan i u grb Krmporuča. (Pavličević 1985:295-296)*

(...) Pro armis nostris S. Joannem Baptistam et S. Georgium martyrem ecclesiarum in his montibus existentium patronos elegimus, cum maiores nostri adhuc in Turcia nobiscum cinstituti in somniis abistis sanctis ad haec deserta loca evocati fuerint, pro quorum etiam confirmatione Majestati Vestrae Sacratissimae humilime supplicare non desistimus. Conservet Majestatem Vestram sacratissimam Deus diu gloriosam et felicem, qui nos vita durante effusione nostri sanguinis humilime in subditos redigimus, clemens expectantes responsum (dio latinskoga teksta, tj. molbe Bunjevaca Krmporučana caru Rudolfu II. koji se odnosi na grb Bunjevaca).

*Majestatis Vestrae sacratissimae!
Humilimi et fidele subditi* (Karoly 1890:251)

(...) Za naš grb izabirem sv. Ivana Krstitelja i svetoga Jurja zaštitnike crkava koje su u ovim planinama, zato jer su naši preci još dok smo bili u Turskoj pozvani u snu od ovih svetaca u ove puste krajeve, i zato nećemo prestati ponizno moliti Vaše Uzvišeno Veličanstvo da nam to potvrdi. Neka Bog još dugo očuva Vaše Uzvišeno Veličanstvo slavnim i sretnim, kojemu ni do kraja života, pa i po cijenu prolijevanja krvi ostajemo ponizni podložnici očekujući milostivi odgovor (prijevod dijela teksta molbe Bunjevaca Krmporučana caru Rudolfu II., koji se odnosi na grb Bunjevaca).

*Vašem Uzvišenom Veličanstvu!
Ponizni i vjerni podložnici!*³

Nakon ovoga teksta slijede potpisi istaknutih Bunjevaca Krmporučana: vicekapetana Damjana Krmporučića, vojvode Tadije Krmporučića, vojvode Milašina Skorupovića, vojvode Ivana Krnčevića te vojvode Radoja Pečanića. U lijevom desnom kutu naslikan je predloženi grb s navedenim likovima u štitu grba.

² Grb je prvi put objavio Emilij Laszowski u knjizi: *Grbovi Jugoslavije*, Zagreb, 1938:38-39. O grbu su još pisali: Karoly, Arpad 1890:243; Pavličević 1985:284; Ibid. 1989:148, 150; Ibid. 1998:207; *Leksikon ikonografije, liturgike i simboličke zapadnog kršćanstva* 1979:281-283, 308-310.

³ Dio teksta navedene molbe koji se odnosi na grb s latinskog na hrvatski jezik preveo Enver Ljubović.

Sveti Juraj,⁴ svetac i vitez, prikazan je u viteškoj odori s viteškom kacigom na glavi, a do njega je sveti Ivan Krstitelj, tj. svetac koji je posebice štovan u njihovoj ranijoj postojbini i koji je nagovorio Bunjevce na bijeg (usp. Pavličević 1985:284). U pozadini, iza likova svetaca, u grbu je heraldičkim gredama prikazana srebrna rijeka koja pri dnu vodoravno presijeca štiti grba. Vjerojatno se radi o rijeci Buni u Hercegovini. Osim rijeke u pozadini je prikazana šuma koja je uvijek pratila ovaj stočarski i nomadski narod tijekom njihovih mnogobrojnih seoba u potrazi za sigurnijim i boljim uvjetima života.

Dakle, simbolika i likovi u priloženom grbu u molbi donekle su jasni i znakoviti, te mogu biti fragmenti koji ukazuju na sudbinu Bunjevaca tijekom burne i nesigurne povijesti na ovim prostorima.

LITERATURA

- ADAMČEK, Josip (1980): *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. st. do kraja XVII. st.*, Zagreb.
- KAROLY, Arpad (1890): "Vlasi", koji su iz okolice Bihačke iselili koncem 16. st. *Glasnik Zemaljskog muzeja Sarajevo*, III:243-251, Sarajevo.
- KLAIĆ, Nada (1972): Vinodolsko društvo na početku XVII. stoljeća *Vjesnik historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu*, XVII:187-253, Rijeka.
- LASZOWSKI, Emilij (1938): *Grbovi Jugoslavije*, 38-39, Zagreb.
- Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva* (ur. Anđelko Badurina), 1979:281-283, 308-310, Zagreb
- LJUBOVIĆ, Enver (2003): *Grbovi Like, Gacke i Krbave*, 17-27, Zagreb.
- PAVLIČEVIĆ, Dragutin (1985): Iz prošlosti Krmpota, Klenovica i Ledenica (kratak pregled od početka 20. stoljeća), *Vinodolski zbornik*, IV, 281-309, Crikvenica.
- PAVLIČEVIĆ, Dragutin (1989): Seobe Vlaha-Krmpočana u 17. st.; *Vojne krajine u jugoslavenskim zemljama u novom veku do Karlovačkog mira 1699.*, 147-172, Beograd.
- PAVLIČEVIĆ, Dragutin (1998): O pučanstvu Krbave, Like i Gacke s posebnim osvrtom na Bunjevce, *Zbornik Krbavska bitka i njezine posljedice*, 203-220, Zagreb.
- Spomenici Hrvatske krajine*. (prir. Radoslav Lopašić), III/1885, Zagreb.

⁴ Sveti Juraj je vitez i svetac, zaštitnik crkve u Hreljini u kojoj su Bunjevci-Krmpočani položili prisegu pred Čikulinom, upraviteljem imanja grofova Zrinskih koji su Bunjevcima dali zemlju za obrađivanje. Sveti Juraj je cijenjen svetac i vitez posebice u Primorju (Senj, Sv. Juraj, Lovran).